

WELLMANN GYÖRGY

TAGI FELELŐSSÉGÁTVITEL TÁRSASÁGI JOGUNKBAN

BEVEZETÉS

A témául választott jogintézmény voltaképpen nem is csak társasági jogi, hanem általános polgári jogi jogintézménynek tekinthető, hiszen többszörösen is a polgári jogban gyökerezik: egyrészt mert a társasági jogi felelősség is magánjogi felelősség, másrészt pedig mert annak dogmatikai alapja a jogi személyiség általános tanában keresendő.

A gazdasági társaság elkülönült felelősségének „áttörése” és a felelősség „átvitele” a főszabályként a társaság kötelezettségeiért nem felelős tagokra (részvényesekre) a modern társasági jogoknak viszonylag régóta ismert jogintézménye (német jogterületen: Haftungsdurchgriff; angol-amerikai jogterületen: „the piercing of the corporate veil”) amely elsősorban a bírói gyakorlatban alakult ki.

A sokkal inkább pozitivistá szemléletű magyar társasági jogban a jogalkotó karolta fel a felelősségátvitel gondolatát: már az 1988. évi Gt. is tartalmazott ilyen tényállásokat, noha csak a részvénytársaságok egymás közötti viszonyában érvényesülő konszernjogban (326. § (3) bekezdés, 328. § (2) bekezdés). Később a felelősségátviteli esetek köre jelentősen bővült (1997. évi Gt-ben: 56. § (3)-(4) bekezdés; 292. § (3) bekezdés; 296. § (1) és (3) bekezdés; 173. § (3) bekezdés és 271. § (3) bekezdés) mára pedig már nem csak a Gt-ben, hanem a Ctv-ben és a Cstv-ben is található ilyen tényállások és nemcsak a tagok, hanem a vezető tisztségviselők felelősségét érintően is. (A vezető tisztségviselőkre történő felelősségátvitel (un. „wrongful trading” felelősség: Gt. 30. § (3) bekezdés, Cstv. 33/A. §, Cstv. 63. § (3)-(4) bekezdések) kérdéseivel terjedelmi okokból nem foglalkozom.)

Mivel a 2006. július 1-étől hatályos új szabályok (2006. évi IV. tv., V. tv., VI. tv.) a felelősségátvitel területén is jelentős változásokat hoztak talán nem érdektelen áttekinteni e jogintézmény jelenlegi helyzetét társasági jogunkban.

Indokolttá teszi ezt az is, hogy a hatályos szabályozás egyáltalán nem tekinthető kiforrottnak, számos ellentmondással, anomáliával terhes, aminek következtében az sem mondható el, hogy a felelősségátvitel lehetősége széles körben érvényesülne a bírói gyakorlatban. Éppen ellenkezőleg: az 1988. évi és 1997. évi Gt-ben szabályozott felelősségátviteli tényállások alapján eddig viszonylag kis számú per indult (azok nagy része is egyetlen tényállás: az 1988. évi Gt. 328. § (2) bekezdés szerinti konszernjogi felelősség alapján); a 2006. évi Gt-ben valamint a Ctv-ben és a Cstv-ben szabályozott esetekkel kapcsolatban pedig gyakorlatilag még nem beszélhetünk bírói gyakorlatról.

1.) A FELELŐSSÉGÁTVITEL ELVI ALAPJA

A felelősségátvitel (felelősségáttörés) elvi, dogmatikai alapja az, hogy a jogi személy önálló, a tagjaitól elkülönült jogalany, amely elkülönültség – egybek mellett – megnyilvánul az önálló vagyonban, és az ezzel való önálló felelősségben is. A jogi személynek a tagjaitól való ez az elkülönülése (dogmatikai kifejezéssel: „a szigorú elválasztás elve”) azt jelenti, hogy a kötelezettségeiért a jogi személy felel a saját vagyonával, a jogi személy tagjai pedig főszabályként nem kötelesek a magánvagyonukkal helytállni a jogi személyt terhelő kötelezettségekért. Más szóval: a jogi személlyel jogviszonyba került harmadik személy a jogi személy tagjaival szemben főszabályként nem érvényesíthet közvetlenül semmiféle polgári jogi igényt, hanem a polgári jogi kontraktuális vagy deliktuális felelősség kizárólag a jogi személlyel szemben érvényesíthető, a tag pedig csak magával a jogi személlyel szemben felelős a magatartásáért.

A szigorú elválasztás elve mögött az húzódik meg, hogy a jogi személy önálló jogalanyisága valójában egy fikció, hiszen a jogi személy a tevékenységét, a működését csak a tagjai (képviselőin, alkalmazottain) keresztül tudja kifejeteni. Ezért ha a jogi személy tagja a jogi személy tevékenységi körében jár el, akkor ezt a cselekményét, magatartását a jogi személynek kell „betudni”. Ugyanígy a képviselő (vezető tisztségviselő) és az alkalmazott (szövetkezeti tag) magatartását is a jogi személynek kell „betudni”, de amíg esetükben ezt a jogszabály is kimondja (Ptk. 219. § (2) bekezdés, Gt. 30. § (1) bekezdés, Ptk. 348. § (1) bekezdés), addig a jogi személy tagja vonatkozásában általános jelleggel az elv jelenleg nincs tételes jogi szabályban rögzítve. Ezt a hiányosságot fogja majd pótolni a készülő új Ptk., amely a szerződésen kívüli károkozás körében nem csak az alkalmazott és a megbízott, hanem a tag vonatkozásában is kifejezetten

kimondja majd, hogy a tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személyeknek okozott károkért főszabályként a „vállalkozás” (jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság) felel (5:522. § (1) bek.). A Személyek könyve pedig általános érvénnyel fogja deklarálni, hogy: „A jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával felel. A jogi személy alapítója (alapítói) vagy tagja (tagjai) törvény eltérő rendelkezése hiányában a jogi személy tartozásaiért nem felelnek” (2:46.§ (3) bek.). Ha a Ptk. hivatalos tervezetének indokolása nem is, de a Szakértői Javaslat ugyanezen szabályhoz (Szakértői Javaslat 2:4.§) fűzött indokolása utal rá, hogy bizonyos körben szükség lehet arra hogy – elsősorban a hitelezők védelme érdekében – az alapítót, a tagot mégis felelőssé lehessen tenni a jogi személy tartozásaiért. Ilyen tartalmú rendelkezést csak törvény fogalmazhat meg. Erre találunk példát egyes jogi személyek esetében a jogi személy fajta konstrukciójába beépítve (erre az egyesülést, a kkt-t és a bt-t hozza fel példaként az indokolás), de bizonyos esetekben szankciós jelleggel is (és itt tartalmilag a Gt. 50. §, és 54. § (2) bekezdés szerinti felelősségáttörési esetekre utal a Szakértői Javaslat indokolása).

Tágabb értelemben tehát a felelősségátvitelnek két fő módja, két fő esetköre van. Az egyik az, amikor egyes jogi személy fajták esetében a jogalkotó generálisan, magába a jogi személy fajta konstrukciójába (annak fogalmi elemeként) beépítve teszi mögöttesen felelőssé a tagot a jogi személy tartozásaiért. A társasági jogban ilyen a közkereseti társaság és a betéti társaság (amelyek nem jogi személyek ugyan, de saját cégnevük alatt elkülönült jogalanyok), valamint az egyesülés és a közös vállalat. E formáknál a működő társaság tartozásaiért fennálló mögöttes korlátlan tagi felelősség előírása a jegyzett tőke minimum hiányával áll összefüggésben és egy objektív helytállási kötelezettséget jelent, vagyis nem felelősségi alapú, nem szankciós jellegű.

A felelősségátvitel másik módja az, amikor a jogalkotó korlátozott tagi felelősségű formáknál bizonyos esetkörökre nézve (tehát kivételes szabályként, pontosan meghatározott tényállási elemek fennállta esetén), kifejezetten szankciós jelleggel (tehát vétkességi alapon) viszi át a felelősséget a tagra. Ha a felelősségátvitelt szűkebb értelemben úgy fogjuk fel, mint a korlátozott tagi felelősség szankciós jellegű áttörését, akkor csak ez az utóbbi esetkör tartozik a felelősségátvitel fogalmi körébe. A társasági jogban is csak ebben a szűkebb értelemben, vagyis kizárólag korlátozott tagi felelősségű társasági formáknál értelmezhetően használjuk a tagi felelősségátvitel fogalmát. Azt értjük alát-

ta, amikor a jogalkotó kivételesen áttöri a társaság, mint tagjaitól elkülönült jogalany önálló felelősségét és a társaság kötelezettségeiért való felelősséget bizonyos – a tételes jog által meghatározott – esetkörökben szankciós jelleggel, vagyis vétkességi alapon átviszi a társaság – egyébként a társaság kötelezettségeiért nem felelős – tagjára. A felelősségátvitel tehát a társasági jogban is az elválasztás elve alóli kivételt jelenti.

2.) A FELELŐSSÉGÁTVITEL HATÁLYOS TÖRVÉNYI ESETKÖREINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A felelősségátvitel a társasági jogban alapvetően hitelezővédelmi indítatású jogintézmény, amelynek célja a gazdasági társaság leple mögött megbújó valamilyen jogellenes és vétkes magatartást tanúsító tag hitelezőkkel szembeni felelősségének a megteremtése. A felelősségátvitelt az indokolja, hogy a jogi személy önálló jogalanyiséga és a tagok korlátozott felelőssége olyan jogtechnikai konstrukciók, amelyekkel csak rendeltetésszerűen lehet élni. Ha a tag a hitelezők rovására visszaél a társaság elkülönült jogalanyiségével, illetve a saját felelősségének a korlátozott voltával, akkor ez a joggal való visszaélés sajátos esete és ennek az a szankciója, hogy a törvény átviszi a felelősséget a tagra (részvényesre).

A társaság tagjára történő felelősségátvitel törvényi esetkörei hatályos társasági jogunkban az alábbiak:

- **Gt. 50. §** Ez a jogszabályhely a társaság önálló jogalanyiségével, illetve a saját felelősségének korlátozott voltával visszaélő és ezáltal a hitelezői igények kielégítését rosszhiszeműen megghiúsító tag hitelezőkkel szembeni felelősségét mondja ki.
- **Gt. 54. § (2) bekezdés** (és ehhez kapcsolódóan a **Cstv. 63. § (2) bekezdés**) Itt a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatását, mint a konszern kapcsolat révén megvalósítható joggal való visszaélést értékeli a jogalkotó az uralkodó tag felelősségét megalapozó magatartásként.
- **Ctv. 93. § (1) bekezdés** E jogszabályhely a cégbírószági megszüntetési eljárást követően törölt, a cég saját tőkéjének 50 %-át meghaladó ki nem elégített tartozást hátrahagyó cég többségi befolyással rendelkező korlátozott felelősségű tagjának (részvényesének) a korlátlan felelősségét mondja ki a cég ki nem elégített tartozásaiért.

- **Ctv. 93. § (2) bekezdés** Itt a cégbírószági megszüntetési eljárást követően törölt, a cég saját tőkéjének 50 %-át meghaladó ki nem elégített tartozást hátrahagyó cég olyan többségi befolyással rendelkező, korlátolt felelősségű volt tagjának (részvényesének) a korlátlan felelősségéről van szó, aki a megszüntetési eljárás megindulását megelőző három éven belül a vagyoni részesedését rosszhiszeműen ruházta át.
- **Cstv. 63/A. §** Ez a jogszabályhely a cégbírószági megszüntetési eljárás felszámolásba való átfordulása esetére állapítja meg a jelentős tartozást felhalmozó cég többségi befolyással rendelkező volt tagjának (részvényesének) a vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása miatti felelősségét.

Valamennyi törvényi esetkörben közös, hogy a felelősségátvitelre, vagyis a korlátlan tagi felelősség bíróság által történő megállapítására valamilyen joggal való visszaélést megvalósító jogellenes és vétkes tagi magatartás ad alapot akkor, ha a társaságnál e magatartással okozati összefüggésben maradtak kielégítetlenül hitelezői követelések. E tényállásokban tehát tetten érhető a polgári jogi kárfelelősség négy klasszikus előfeltétele: a jogellenes magatartás, a kár, az előbbi kettő közötti okozati összefüggés, valamint a felróhatóság).

A jogellenes magatartás az egyes esetekben:

- a korlátolt tagi felelősséggel, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével való visszaélés,
- a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatása,
- a megszüntetési eljárás bekövetkezéséhez és a jelentős tartozás felhalmozódásához vezető magatartás,
- a vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása.

Kárként a megszűnt társaság ki nem elégített tartozásait (kötelezettségeit) jelölik meg a törvényi tényállások; a tagok felelőssége valamennyi esetben ezért áll fenn. A vétkességet, valamint az okozati összefüggést a Ctv. 93. § (1)-(2) bekezdések, valamint a Cstv. 63/A. §-a mintegy „vélelmezi” és a tagnak kell kimentenie magát a felelősség alól az okozati összefüggés hiányának, illetve annak a bizonyításával, hogy jóhiszeműen járt el. A Gt. 50. § és 54. § (2) bekezdés szerinti esetekben viszont nem a felelősség alóli kimentés elve érvényesül, hanem mint a felelősség egyik törvényi tényállási elemét az arra hivatkozó fel-

peres hitelezőnek kell bizonyítania a tag (részvényes) magatartásának a vétkeségét.

A felelősségátvitel valamennyi törvényi esetkörében közös az is, hogy mind-egyik már megszűnt társaság tartozásáért teszi felelőssé a tagot. Hatályos társasági jogunk tehát még működő, létező társaság esetén nem tesz lehetővé felelősségátvitelt. Természetesen semmilyen elvi, dogmatikai akadálya nem lenne egy olyan szabályozásnak sem, amely még a társaság aktív létszakában, akár mögöttesen, akár közvetlenül (a társasággal egyetemlegesen) tenné felelőssé a tagot a társaság kötelezettségeiért. A taggal szembeni végrehajtást is lehetővé tevő, tényleges felelősség anyagi jogi előfeltétele tehát a hatályos szabályozás szerint az, hogy a társaság megszűnését követően kielégítetlen hitelezői követelések maradjanak.

A felelősségátvitel egyes eseteiben (Gt. 50. §, Ctv. 93. § (1) bekezdés, (2) bekezdés) a tag (volt tag) elleni perindításra is csak a társaság megszűnését követően kerülhet sor, amiből következően ilyenkor nincs semmi akadálya marasztalásra irányuló kereset előterjesztésének és – ha annak törvényi feltételei fennállnak – marasztaló ítélet meghozatalának. Ezzel szemben más esetekben (Gt. 54. § (2) bekezdés, Cstv. 63/A. §) a törvény lehetőséget ad már a társaság megszűnése előtti, a felszámolási eljárás alatti perlésre is. Vagyis a per már akkor megindítható, amikor a felelősség valamennyi anyagi jogi előfeltételének a megléte még nem állapítható meg, hiszen az, hogy az adós társaság vagyona fedezi-e a hitelezői követeléseket általában csak a felszámolási eljárás befejeződéskor lesz megállapítható. Ez a körülmény, valamint az, hogy a Gt., illetve a Cstv. szövege is a felelősség „megállapításáról” beszél, azt a látszatot kelti, mintha ezekben az esetekben csak megállapítási kereset előterjesztésére lenne lehetőség, amiből az is következne, hogy külön kellene utóbb egy marasztalási pert indítani. Szerencsére ez nincs így, mert a még az 1997. évi Gt. 296. § (1) bekezdése alapján kialakult bírói gyakorlat (Pl. BDT. 2005/4/49., valamint IH 2006.126.) megengedi, hogy a hitelező ilyenkor un. „feltételes marasztalásra irányuló keresetet” terjeszthessen elő. Az ítéleti marasztalás „feltételessége” abban nyilvánul meg, hogy annak végrehajtására csak akkor és annyiban kerülhet sor, amennyiben a felszámolási eljárásban a hitelezői követelés kielégítetlenül maradt.

Ha a per ideje alatt a felszámolási eljárás befejeződik vagy a pert eleve a felszámolási eljárás befejeződését követően indítják (pl.: a Cstv. 63. § (2) bekezdés

szerinti 90 napon belül), akkor a marasztalási kereset előterjesztésének, illetve marasztalási ítélet meghozatalának ezekben a felelősségátviteli esetekben sincs semmi akadálya. Abból, hogy a felelősségátvitel hatályos eseteinél a tag elleni perindításra már csak a társaság megszűnése után, illetve egyes esetekben a felszámolási eljárás során van lehetőség, következik, hogy a tag és a társaság együttes perlése fogalmilag kizárt.

Ha a felelősségátvitel egyes esetköreinek egymáshoz való viszonyát vizsgáljuk, úgy azt állapíthatjuk meg, hogy a Gt. 50. § szerinti eset tekinthető a felelősségátvitel „általános” tényállásának, hiszen itt a joggal való visszaélést megvalósító tagi magatartás körülírásán valamint azon túl, hogy megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért való felelősségről van szó, nincs más speciális törvényi tényállási elem. Ehhez képest az összes többi tényállás „speciális”, mert különböző feltételek fennálltához köti a felelősség megállapíthatóságát. Ilyen a tag társaságbeli részesedésének (befolyásának) a mértéke, valamint ezen felül a Ctv. és Cstv. szerinti esetekben a kielégítetlenül maradt társasági tartozások mértéke, és a társaság megszűnésének a módja. Ilyen értelemben tehát a felelősségátvitel többi esete a Gt. 50. § szerinti felelősség speciális eseteként is felfogható.

A Gt. 50. § szerinti esetet kivéve az összes többi tényállás lényegében konzernjogi alapú, a jogalkotó által értékelt befolyás mértéke azonban más a Gt. 54. § (2) bekezdésénél (a Gt. 52. § szerinti minősített többségű befolyás) és más a Ctv-, Cstv-beli eseteknél (Ptk. 685/B § szerinti többségi befolyás).

Az egyes felelősségátviteli esetek tényállási elemei adott esetben át is fedhetik egymást. Így például nem kizárt, hogy a felperes hitelező mind a Gt. 50. §-át, mind pedig az 54. § (2) bekezdését jelöli az uralkodó taggal szembeni kártérítési keresete jogcímeeként, hiszen ugyanaz a tagi magatartás elvileg megvalósíthatja a 50. § szerinti „a társasági vagyonnal sajátjaként való rendelkezést” és az 54. § (2) bekezdés szerinti „tartósan hátrányos üzletpolitika folytatását” is. Az említett átfedés akkor fordulhat elő, ha a Gt. 54. § (2) bekezdés szerinti per megindítására is már a társaság megszűnését követően kerül sor, amire a Cstv. 63. § (2) bekezdés 90 napos jogvesztő határidőn belül már lehetőséget ad. (Következésképpen a BH 2005/5/187. számú eseti döntésben kifejtettek – ami szerint a két tényállás időben kizárja egymást és így ugyanazon személlyel szemben nem alkalmazhatóak – már nem minden esetben helytállóak, hanem

inkább a BDT 2005/4/49. számú döntés helyeselhető, amely kifejti, hogy a két jogszabályhely tényállási elemei nem választhatóak el mereven egymástól.)

3.) A FELELŐSSÉGÁTVITELI SZABÁLYOK KÖVETKEZETLENSÉGEI, ANOMÁLIÁI.

A területi korlátok nem teszik lehetővé az egyes felelősségátviteli esetek teljeskörű tárgyalását így csak arra van módom, hogy példálózó jelleggel megemlítek néhány olyan szabályozásbeli ellentmondást, anomáliát, következetlenséget, ami ha lenne e tényállásoknak bírói gyakorlata, valószínűleg problémákat okozna.

- a) A Gt. 50. § (1) bekezdés szövegének strict értelmezése mellett a felelősség a visszaélés mértékétől függetlenül korlátlan, vagyis a megszűnt társaság valamennyi ki nem elégített kötelezettségéért fennáll. Valójában azonban álláspontom szerint a kártérítés általános szabályaiból következően az okozati összefüggés is vizsgálendő (szerintem, erre utal az 50. § (2) bekezdésében az „ezáltal” szócska). Egy példán érzékeltetve: azon az alapon, hogy a tag egymillió forint erejéig sajátjaként rendelkezett a társaság vagyonával nyilván nem tehető felelőssé százmillió forint objektíve keletkezett társasági kötelezettségért.
- b) A Gt. 50. § (2) bekezdésében a kifelé, a hitelezők felé fennálló felelősséget megalapozó magatartásként szerepel a „13. § (4) bekezdés szerinti eset”, ami nem tűnik kellően átgondoltnak, hiszen a 13. § (4) bekezdés szerinti felelősség (vagyis az apportot szolgáltató tag felelőssége az apport értékéért, valamint az apport túlértékelt elfogadásáért fennálló tagi felelősség) alapesetben befelé, a társaság felé fennálló felelősség. Felvethető kérdés, hogy mi a két irányban is fennálló felelősség egymáshoz való viszonya: vajon a Gt. 50. § alapján a hitelező felé csak akkor áll fenn a tag felelőssége a 13. § (4) bekezdés szerinti magatartásért, ha ezt a társaság még nem érvényesítette vele szemben, vagy a tagi felelősség „halmozódásáról” van szó? (Szerintem az előbbi a helyes álláspont.) Nem volt figyelemmel a jogalkotó az okozati összefüggés kérdéseire sem, mert míg a 13. § (4) bekezdés szerinti felelősség az apport túlértékeléséből származó károkért áll fenn, addig az 50. § (2) bekezdésből szigorú értelmezés mellett úgy tűnne, mintha a 13. § (4) bekezdés szerinti túlértékelés megállapíthatósága objektíve megalapozná a megszűnt társaság valamennyi ki nem elégített

- kötelezettségéért való korlátlan felelősséget, holott ez valójában nincs így, hiszen a túlértékelés mértékét meghaladó, az e magatartással okozati összefüggésben nem álló károkért nyilván nem állhat fenn ez a felelősség.
- c) A Gt. 50. § (3) bekezdés kifejezetten kimondja, hogy az 50. § szerinti felelősségátviteli eset a betéti társaság kültagjára is vonatkozik. Ugyanakkor a Ctv. 93. § (1)-(2) bekezdések és Cstv. 63/A. § szerinti esetek nem vonatkoztathatóak a bt. kültagjára, mert a Ptk. 685/B. § szerinti többségi befolyás csak „jogi személyben” állhat fenn.
- d) A Gt. 54. § (2) bekezdés konszernjogi felelősségi szabálya és az azt lényegében megismétlő Cstv. 63. § (2) bekezdés között van néhány zavaró eltérés. A legfontosabb ilyen eltérés a perindítási határidő szabályozása, mert amíg a Gt. 54. § (2) bekezdés értelmében a pert csak a „felszámolási eljárás során” lehet megindítani, addig a Cstv. 63. § (2) bekezdés szerint a per 90 napos jogvesztő határidőn belül még az ellenőrzött társaság megszűnése után is megindítható. A másik ilyen eltérés a Cstv. 63. § (2) bekezdés és a Gt. 54. § (2) bekezdés között az hogy az előbbi kifejezetten utal az egyszemélyes gazdasági társaság felszámolása esetében az egyedüli tag felelősségére, míg az utóbbi nem szól erről. A Gt. 284. § (5) bekezdés részvénytársaságnál utal rá, hogy az egyszemélyes részvénytársaság (ami fogalmilag zrt.) részvényesének a felelősségére alkalmazni kell a Gt. 54. §-át, korlátozt felelősségű társaságnál azonban hasonló utaló szabály nincs, aminek következtében nehéz eldönteni, hogy az egyszemélyes kft. egyedüli tagjára kiterjed-e a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatása miatti konszernjogi felelősség. Véleményem szerint mindenképpen kiterjed, csak nem a Gt. 54. § (2) bekezdés, hanem a Cstv. 63. § (2) bekezdés a felelősséget megalapozó jogszabályhely. (Az, hogy a Gt. az egyszemélyes kft.-nél nem tartalmaz ugyanolyan utaló szabályt, mint az egyszemélyes rt.-nél szerintem csak jogalkotói figyelmetlenség következménye. Az 1997. évi Gt. 173. § (3) bekezdése szerint is fennállt az egyszemélyes kft. tagjának a konszernjogi felelőssége, kivéve azt az esetet, amikor az alapító okiratban eleve korlátlan felelősséget vállalt a társaság tartozásaiért.)
- e) Számomra következetlennek tűnik, hogy a Gt. 54. § (2) bekezdés miért csak a felszámolási eljárás során, a Cstv. 63.§ (2) bekezdés pedig, ezen túl még egy 90 napos jogvesztő határidőn belül engedi meg a perlést, mi-

közben a többi felelősségátviteli esetről nincs perindítási határidő és az igényérvényesítésnek csak az elévülés szab korlátot.

- f) Ugyancsak több indokolatlan szabályozásbeli eltérés található a Ctv. 93. § (1)-(2) bekezdések valamint a Cstv. 63/A § szerinti tényállások között. Míg a Ctv. szerinti esetekben csak az adós cég törlését követően indítható per a hitelező, amiből következően ez marasztalási per lesz (dacára annak, hogy a törvény a felelősség „megállapításáról” beszél) addig a Cstv. 63/A. § szerinti esetben a per már a felszámolás kezdő időpontjától megindítható (amiből következően az ilyen per még csak „feltételes marasztalásra” irányulhat) és azt a hitelezőn kívül a felszámoló is megindíthatja. Indokolatlan szabályozásbeli eltérés az is, hogy míg a Ctv. 93. § (1)-(2) bekezdés szerinti esetekben a cég törlésekor kell fennállnia a saját tőke 50 %-át meghaladó ki nem elégített tartozásnak, addig a Cstv. 63/A. § az ilyen mértékű tartozás meglétét a felszámolás kezdő időpontjában követeli meg és annak nem tulajdonít jelentőséget, hogy végül milyen mértékű hitelezői követelés marad kielégítetlenül. Mindhárom tényállásnál kérdésként vehető fel az is, hogy ha az ilyen mértékű tartozás megállapítható, akkor a korlátlan felelősség alapján a saját tőkét akár sokszorosan meghaladó tartozásért is fennáll-e a tag (volt tag, részvényes) felelőssége? Mivel álláspontom szerint (lásd. részletesen az 5. pont alatt) a felelősségátviteli esetek voltaképpen deliktuális kárfelelősségi tényállások, az okozati összefüggés kérdését nem lehet figyelmen kívül hagyni.

4.) FELELŐSSÉGÁTVITEL BÍRÓI ÍTÉLET ALAPJÁN, ILLETVE DELIKTUÁLIS KÁRFELELŐSSÉGI ALAPON

A bírói gyakorlatban felmerült a kérdés, hogy a tagi felelősséget a bíróság csak a felelősségátvitel valamelyik törvényi esetkörének a fennállta esetén állapíthatja meg, vagy lehetőség van bírói ítélettel történő felelősségátvitelre olyan esetben is, amikor egyik konkrét törvényi tényállás megvalósulása sem állapítható meg. A Szegedi Ítélőtábla Polgári Kollégiuma a 2005. június 17-én megtartott kollégiumi ülésen egyhangúan elfogadta az 1/2005. számú kollégiumi ajánlást (közzétéve a BDT. 2005. évi 10. számában) amely szerint jogilag létező (működő) társaságok esetében törvényi rendelkezés hiányában is lehetőség van arra, hogy bírói ítélet a Ptk. alapvető rendelkezéseinek a megsértése címén átvigye a felelősséget a társaság tagjára. Az ajánlás szerint a jogi személlyel szer-

zódéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személyek a jogi személyt terhelő polgári jogi következményeket nem csak a még létező jogi személlyel szemben érvényesíthetik, hanem közvetlenül annak tagjával szemben is, akkor „ha a tag a jogi személy elkülönült felelősségéből származó előnyökkel, az ebből eredő jogosultságaival szándékos magatartással súlyosan visszaélt”. A jogi személy és a tag felelőssége ilyen esetben egyetemleges. Az ajánlás szerint a jóhiszeműség és tisztesség alapelveibe, valamint a joggal való visszaélés tilalmába ütköző kirívóan súlyos szándékos visszaélések adnak kivételesen alapot a felelősségátvitelre. Az ajánlás a Ptk. ezen alapvető rendelkezéseinek a sérelmét felelősséget megalapozó jogcímnak tartja. Hangsúlyozza, hogy nem deliktális károkozás a felelősség alapja, hanem felelősségátvitelről van szó.

A tudományos igényességgel kidolgozott ajánlás céljával – nevezetesen azal, hogy még működő társaság mellett is megállapítható legyen a joggal való visszaélést megvalósító tag közvetlen felelőssége – maximálisan egyetértek, hiszen a hatályos felelősségátviteli tényállások meglehetősen szűk körűek (csak a társaság megszűnését követően adnak lehetőséget a felelősségátvitelre) és könnyen kijátszhatóak.

Mégis az ajánlást aggályosnak tartom, mert álláspontom szerint felelősségátvitel (mint az elválasztás elvének a főszabálya alóli kivétel) csak kifejezett törvényi rendelkezésen alapulhat, annak hiányában pusztán bírói ítéleten nem. Ez ugyanis jogbizonytalansághoz vezetne. A magyar társasági jogban a jogalkotó már tételesen meghatározta a felelősségátvitel eseteit és kifejezetten csak a már megszűnt társaság kötelezettségeiért állapított meg tagi felelősséget. Ezt követően a bírói gyakorlat már nem terjesztheti ki a felelősségátvitelt a még működő társaságok eseteire. Ilyen „jogfejlesztő” bírói gyakorlatra csak addig lett volna lehetőség, amíg nem voltak a felelősségátvitelnek törvényi tényállásai. Azt, hogy a felelősségátvitel csak törvény kifejezett rendelkezésein alapulhat, kimondja maga a Gt. is, amikor a kft. illetve az rt. definíciói kapcsán (111. § (1) bek. és 171. § (1) bek.) úgy fogalmaz, hogy e társaságok kötelezettségeiért „törvényben meghatározott kivétellel” a tag (részvényes) nem felel. [Ezen túlmenően a készülő Ptk. szerint is „törvény eltérő rendelkezése hiányában” érvényesülő főszabály lesz az, hogy a jogi személy tagja nem felel a jogi személy tartozásaiért (2:46. § (3) bekezdés)].

A Ptk. alapelveinek a sérelme véleményem szerint önmagában nem jelenthet önálló felelősségi jogalapot. Hiszen ha ez így volna voltaképpen nem is lenne

szükség külön felelősségi szabályokra, mert minden felelősségi kérdés eldönthető lenne az alapelvek alapján. Ugyanakkor a joggal való visszaélést megvalósító magatartás – éppen a Ptk. 5. §-ba foglalt jogszabályi tilalom folytán – jogellenes és ha kárt okoz deliktualis kárfelelősséget megalapozhat. Álláspontom szerint az ajánlás szerinti esetekben (tehát amikor a tagok a társaságot – többnyire bűncselekményt is megvalósító módon – a jogrenddel ellentétesen kifejezetten a hitelezők megkárosítását célozva működtetik, vagy látszólag a társaság nevében eljárva ténylegesen a vagyoni előnyöket a saját magánvagyonuk javára vonják el) nem a Ptk. alapelveinek a sérelmére alapított felelősségátviteli címén, hanem a Ptk. 339. § (1) bekezdés szerinti önálló deliktualis kárfelelősség jogcímén lehet csak megállapítani a tagok felelősségét. (Ezt tette a Legfelsőbb Bíróság is a BH. 1999/10/465. számon közzétett döntésében amikor – alkalmazható felelősségátviteli tényállás még nem lévén – a kft.-t bűncselekménysorozat elkövetésére felhasználó tag felelősségét a Ptk. 5. § felhívása mellett a Ptk. 339. §-ára alapította.) A tag Ptk. 339. § (1) bekezdés szerinti felelősségét olyan esetekben tartom megállapíthatónak, amikor a tag részéről megvalósul egy olyan „többletmagatartás” (ez legtöbbször, – de nem feltétlenül – egy önérdekű bűncselekmény elkövetése), amely a tagot mintegy önálló károkozó jogalannyá minősíti. (Ilyen a kft.-tag Ptk. 339. § (1) bekezdés szerinti felelősségét megalapozó „többletétnyállás”, önálló károkozó magatartás meglétét vizsgálta a Legfelsőbb Bíróság a BH 2001/3/113. számon közzétett ítéletében is.) A tag részéről a társaság elkülönült felelősségével a saját javára való szándékos visszaélés, ha ez harmadik személynek kárt okoz olyan „többletmagatartás”, amely kárkötelmet keletkeztet a tag és a harmadik személy között. Ezáltal a tag magatartása már nem csak a társaságnak „tudható be”, hanem magának a tagnak is, vagyis a tag magatartása (legyen az ugyanazon, vagy két különböző magatartás) két jogalany felelősségét is megalapozza. Egy – a kollégiumi ajánlásban is megemlített – fiktív példán szemléltetve: ha a a pénzszállítást végző őrző-védő kft. tagja eltulajdonítja a kft.-re bízott pénzt, akkor ez a tagi magatartás a megbízóval szemben egyrészt megvalósítja a társaság szerződésszegés címén fennálló felelősségét, ugyanakkor azonban a tag Ptk. 339. § (1) bekezdés szerinti, a bűncselekménnyel okozott kárért fennálló felelősségét is. Vagy egy másik példa: A kft.-nek a felvett vételárelőleg ellenében árut kellene szállítania, amely kötelezettségének azért nem tud eleget tenni, mert a tag a vételárelőleget elsikkasztja. A károsult a kft.-vel szemben szerződésszegés címén érvényesíthet

igényt, a taggal szemben pedig a Ptk. 339. § (1) bekezdés alapján. (Az említett esetekben a társaság kontraktuális és a tag deliktuális felelőssége egymással egyetemleges is lehet.)

Természetesen ugyanezekben az esetekben a tag felelőssége megkonstruálható lenne a kollégiumi ajánlás szerinti felelősségátvitel jogintézményével is, ehhez azonban külön törvényi tényállásra volna szükség. A „végeredmény” tehát voltaképpen ugyanaz, hiszen- álláspontom szerint – a felelősségátvitel törvényi esetkörei is deliktuális kárfelelősségi tényállások, ilyen kifejezett tényállás hiányában azonban a Ptk. 339. § (1) bekezdését kell segítségül hívni. Az eddigi – nem túl nagy számú – perekben egyébként tapasztalható, hogy a felperesek a felelősségátviteli tényállás (pl. 1997. évi Gt. 296. § (1) bekezdés, 56 § (3)-(4) bekezdések) mellett másodlagosan a Ptk. 339. § (1) bekezdését is megjelölik keresetük jogcímeként.

A készülő új Ptk. is a deliktuális kárfelelősség jogintézményével fogja megoldani azt a helyzetet, amikor a tag a tagsági viszonyával szándékosan visszaélve okoz harmadik személynek kárt. A tervezet szerint, ha a vállalkozás tagja a tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a károsulttal szemben a vállalkozás a felelős. Egyetemlegesen felel a vállalkozással a tag, ha a kárt szándékos magatartással a tagsági viszonyával visszaélve okozta. (Tervezet 5:522. §).

Az új Ptk. tehát egyrészt nagyon helyesen a jogi személy tagja tekintetében is tételes jogi szabályba foglalja majd a „szigorú elválasztás” főszabályát, másrészt viszont a jogi személyiséggel való visszaélést megvalósító jogellenes tagi magatartások esetén kivételesen át is töri a főszabályt és még létező, működő vállalkozás mellett is megállapítja a tag jogi személlyel egyetemleges közvetlen felelősségét. Az új Ptk. 5:522. § hivatkozott szabálya igen széleskörű és rugalmas felelősségátviteli tényállás lesz, hiszen annak egyetlen eleme a tagsági viszonyral való szándékos visszaélés lesz. (Egy ilyen generális felelősségátviteli tényállás könnyen „kiüresítheti” feleslegessé teheti a hatályos társasági jogi felelősségátviteli tényállásokat.)

5.) A MÖGÖTTES FELELŐSSÉG FOGALMA ÉS VISZONYA A FELELŐSSÉGÁTVITEL JOGINTÉZMÉNYÉHEZ

Végezetül csak felvetni és nem feltétlenül megválaszolni szeretném az a kérdést, hogy mögöttes felelősségnek minősíthetők-e a felelősségátvitel hatályos

társasági jogunk szerinti esetei. Ahhoz, hogy a kérdésfeltevés értelmezhető legyen, először azt kell leszögezni, hogy mit értünk mögöttes felelősség alatt. A mögöttes felelősség fogalmát, lényegi vonásait általános jelleggel tételes jogszabály nem határozza meg (mindössze a Gt. használja ezt a fogalmat egyetlen helyen: a 97. § (2) bekezdésében a kkt-tagok felelőssége kapcsán) így alapvetően jogtudományi, jogirodalmi fogalomról van szó, amelynek nincs egzakt meghatározása, azt nem mindenki ugyanabban az értelemben használja. A Legfelsőbb Bíróság azonban 2007. évben jogegységi határozatot hozott a mögöttes felelősségről (1/2007.PJE., BH 2007/5.) ezért célszerű, ha az ott meghatározott fogalomból indulunk ki. A jogegységi határozat rendelkező része a mögöttes felelősség fogalmi körében a következőket mondja ki: „A mögöttes felelősség olyan járulékos jellegű, másodlagos, közvetett helytállási kötelezettség, amely alapulhat szerződésen (pl. szerződéses egyszerű kezesség) vagy törvény rendelkezésén (pl. törvényi kezesség, valamint a mögöttes felelősség egyéb törvényi esetei)”. „A mögöttesen felelős ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felel mint a főkötelezett”. Az indokolás szerint: „A mögöttes felelős helytállási kötelezettsége nem önálló felelősség, a mögöttes felelős nem a saját, hanem a főkötelezett kötelezettségéért köteles helytállni. A mögöttes felelősséggel a törvény nem a követelést „többszörözi” meg, hanem a követelésért helytállni tartozók körét. A mögöttes felelős tehát ugyanazért a követelésért felel, mint a főkötelezett, vele szemben a követelés jogcíme is ugyanaz, mint a főkötelezettel szemben”.

A „mögöttes felelősség egyéb törvényi esetei” –ként a jogegységi határozat a közkereseti és betéti társaság tagjainak valamint az egyesülés tagjainak a felelősségét, továbbá az 1988. évi Gt. 328. § (2) bekezdés szerinti konszernjogi felelősséget nevezte meg, leszögezve, hogy hatálya csak ezekre a felelősségi alakzatokra terjed ki. Ezt azonban azzal indokolta a Legfelsőbb Bíróság, hogy a jogegységi határozat tárgyául szolgáló elévülési kérdéseket illetően a konkrét perekben eddig csak ezekkel kapcsolatban merült fel a joggyakorlat egysége biztosításának a szükségessége. Ezáltal a Legfelsőbb Bíróság nyitva hagyta azt a lehetőséget, hogy a jogegységi határozat hatálya utóbb esetleg más felelősségi esetekre – így az 1997. évi Gt-beli, valamint a hatályos társasági jogunk szerinti felelősségátviteli esetekre – is vonatkoztatható legyen. A jogirodalomban már van is ilyen álláspont: Dr. Török Tamás szerint „az 1/2007. PJE számú jogegységi határozatban kifejtettek a hatályos Gt-ben, Ctv-ben és Cstv-ben rögzített konszernjogi felelősségi alakzatokra is irányadónak tekinthetők”. (Felelősség

a társasági jogban HVGORAC 2007. 79. oldal.) A bírói gyakorlat még nem szembesült a jogegységi határozat hatályos felelősségátviteli esetekre való alkalmazhatóságának a kérdésével, mert a csekély számú ilyen tárgyú perben az elévülés kérdése még nem merült fel; az azonban bármikor megtörténhet.

Ha a felelősségátvitel hatályos társasági jogunk szerinti eseteit is mögöttes felelősségnek tekintenénk, akkor ezekben az ügyekben az elévülés kérdését a jogegységi határozat alapján a következő elvek szerint kellene megítélni: az egyazon követelés elévülése ugyanazon időpontban kezdődik, mind a főkötelezettel, mind a mögöttesen felelőssel szemben, utóbbi esetben azonban a behajthatatlanság igazolt megállapíthatóságáig nyugszik, így a jogosult az elévülés nyugvásának megszűntétől számított egy éven belül érvényesítheti igényét a mögöttes felelőssel szemben.

A felelősségátvitel hatályos eseteit járulékos jellegű mögöttes felelősségnek tekintő álláspontnak az elévülés mellett lenne egy másik – talán még fontosabb – következménye is, nevezetesen az, hogyha a tag ugyanazon jogcímen köteles helytállni, mint a társaság, akkor ebből következően az ellene indított perben annak ellenére is vitathatná a követelés fennálltát, hogy a felszámoló elismerte azt.

A felelősségátvitelt is mögöttes felelősségnek tekinti a Szegedi Ítélőtábla előbbiekben már említett 1/2005. (VI.17.) számú (tehát a jogegységi határozatnál korábbi) kollégiumi ajánlása (BDT 2005/10.), valamint több eseti döntése is (pl. BDT 2005/4/49.). Az 1997. évi Gt. hatálya alatt elfogadott ajánlásban kifejtett érvelés szerint: „A korlátozott felelősség áttörése – a Gt-ben tételesen szabályozott, továbbá a polgári jogi alapelvek kirívó sérelme miatt említett esetekben egyaránt – mögöttes felelősség: a tag nem a saját, hanem a társasága tartozásaiért köteles helytállni annak ellenére, hogy a harmadik személy hitelezővel nem ő, hanem a társaság volt jogviszonyban. A felelősségátvitel lényege, amint arra elnevezése is utal, hogy a hitelező követelésének jogcímét nem változtatja meg, hanem a kötelezett társaság helyébe, illetve mellé belép a tag és – magánvagyonra terhére – az eredeti jogcímen köteles helytállni, annak minden jogkövetkezményével együtt (esedékesség, elévülés, biztosítékok stb.).”

A másik lehetséges álláspont a felelősségátvitel 1997. évi Gt-beli, valamint hatályos társasági jogunk által szabályozott eseteit nem járulékos jellegűnek tekinti, hanem önálló (sui generis) deliktuális kártérítési kötelezettségként fogja fel. Mivel a magam részéről ezt az álláspontot tartom helyesnek, megkísér-

lem az ezt támogató érvek kifejtését. Abból indulok ki, hogy a felelősségátvitel mint cél többféle jogi konstrukcióval is elérhető, így megvalósítható a mögöttes felelősség jogi eszközével is. A felelősségátvitel és a mögöttes felelősség ilyen módon részben (de csak részben, bizonyos területeken) egymást átfedő fogalmak. A korlátlan mögöttes tagi felelősség társasági jogi esetein (kkt-tag, bt-beltag, egyesülés tagjának korlátlan felelőssége, közös vállalat tagjának egyszerű kezesi felelőssége) kívül (amelyek csak tágabb értelemben jelentenek „felelősségátvitelt”) ez a helyzet a „valódi” (tehát korlátozott tagi felelősségű társasági formáknál megvalósuló) felelősségátvitelnek azon eseteinél, ahol a jogalkotó még működő, létező társaság mellett teszi objektív alapon mögöttesen felelőssé a tagot. Erre példa az 1988. évi Gt. 328. § (2) bekezdés konszernjogi felelősségi szabálya, amely önmagában a közvetlen irányítási pozíció alapján tette felelőssé a tagot. (Az e szabály szerinti konszernjogi felelősség tehát nem korlátozódott azokra a tartozásokra, amelyek az utasítási jog tényleges gyakorlásával okozati összefüggésben keletkeztek. Lásd: BH 2005/1/22.) A még működő társaság melletti felelősségátvitel egyébként nem csak a mögöttes felelősség alkalmazásával történhet, hanem a tag önálló kárfelelősségi alapon közvetlenül a társasággal egyetemlegesen is felelőssé tehető. Ilyen, eredményében felelősségátvitelt jelentő megoldás lesz az új Ptk-ban a deliktualis kárfelelősség körében az 5:522. §.

Az 1997. évi Gt. szerinti, valamint a hatályos társasági jogunk (Gt., Ctv., Cstv.) szerinti felelősségátviteli esetek azonban mind olyanok, hogy a tag felelőssége már csak akkor áll be, amikor a társaság már megszűnt. (Ez még akkor is így van, ha egyes esetekben a törvény lehetőséget ad a korábbi, a felszámolási eljárás alatti perlésre, mert a taggal szembeni végrehajtást is lehetővé tevő tényleges felelősség anyagi jogi előfeltétele az, hogy a társaság megszűnését követően kielégítetlen hitelezői követelések maradjanak.) Ha a mögöttes felelősséget járulékos jellegű olyan másodlagos, közvetett felelősségként fogjuk fel, ahol egyszerre kell léteznie egy főkötelezettnek és egy mögöttesen felelős járulékos kötelezettnek, akkor a felelősségátvitel ezen esetei nem tekinthetők mögöttes felelősségnek, hiszen a társaság és a tag felelőssége nem egyidejűleg áll fenn. Időben egymástól elváló felelősségek esetén véleményem szerint a járulékoság nem értelmezhető. Ezekben az esetekben tehát elsődleges, önálló tagi felelősségről van szó. [A felelősségátvitel hatályos esetei tehát legfeljebb csak olyan

értelemben tekinthetők „mögöttes” felelősségnek, hogy a tag felelőssége időben csak a társaság helytállását (pontosabban annak hiányát) követően áll be.)

A mögöttes felelősség és a felelősségátvitel hatályos társasági jogunk szerinti esetei között a másik lényeges különbséget a felelősség alapján látom. Ha ugyanis a felelősséget szűkebb értelemben valamely jogellenes magatartás jogkövetkezményeként, szankciójaként fogjuk fel, akkor a mögöttes felelősség voltaképpen nem is felelősségi alapú, hiszen itt egy objektív helytállási kötelezettségről van szó, ami a törvény rendelkezése folytán önmagához a tagi minőséghez, a tagi státuszhoz kapcsolódik. A tag részéről ugyanis nincs szükség egy felelősséget megalapozó jogellenes és vétkes magatartásra, a tag részéről nincs önálló cselekvőség – kötelezettségszegés, hanem a törvény mintegy eleve a tagnak „tudja be” azt, hogy a társaságtól mint főkötelezettől a hitelezői követelés nem volt behajtható.

A felelősségátvitel hatályos társasági jogunk szerinti esetei ezzel szemben felelősségi alapúak, szankciós jellegűek, mert a jogalkotó a tagot a saját jogellenes és felróható magatartása – a korlátozott felelősséggel való visszaélés – miatt teszi felelőssé a társaság kötelezettségeiért. A felelősségátvitel alapja tehát egy sui generis deliktualis kárfelelősség, ahol a hitelező és a tag között a károkozás ténye keletkeztet kötelmi jogviszonyt. A tag részéről a felelősséget megalapozó jogellenes és felróható magatartás abban áll, hogy megghiúsította azt, hogy egy másik jogalany (a társaság) megfizesse a tartozását. Az e magatartással okozati összefüggésben álló kár az az összeg, amilyen mértékben a hitelező követelése kielégítetlenül maradt. A tag felelőssége tehát nem járulékos jelleggel az alapjogviszonyért áll fenn (tehát a tag nem ugyanazon követelésért ugyanazon a jogcímen felel, mint a társaság), hanem a tag kártérítési jogcímen felel az alapjogviszonytól már elszakadt kárért.

Ebből következik az a fontos különbség is, hogy míg mögöttes felelősségnél a tag a társaság helyébe lépve annak valamennyi kötelezettségéért helytállni tartozik, addig a deliktualis kárfelelősségi tényállásként felfogott felelősségátvitelnél a tag nem lép a társaság helyébe, hanem felelőssége csak azokért a ki nem elégített tartozásokért áll fenn, amelyek a felróható magatartásával okozati összefüggésben állnak. A hitelező taggal szembeni igénye tehát egy önálló kártérítési igény, aminek következtében a tag a vele szemben indított perben már nem teheti vitássá az alapkövetelést, amelynek ugyanakkor a felszámolási eljárásban szabályszerűen bejelentett, még el nem évült követelésnek

kell lennie, mert csak ez alapozza meg a hitelezői minőséget. (Aki a társasággal szemben a követelését a Cstv. szerinti egyéves jogvesztő határidőn belül nem érvényesítette a felszámolási eljárásban, az természetesen a taggal szemben sem léphet fel felelősségátvitel jogcímén. De ennek az indoka nem az – mint mögöttes felelősségnél – , hogy a járulékosság folytán a jogvesztés a taggal szemben is bekövetkezett, hanem egyszerűen az, hogy az ilyen megszűnt követelés jogosultja nem minősül hitelezőnek, már pedig a taggal szemben felelősségátvitel jogcímén csak hitelező léphet fel.)

Ami az elévülést illeti a kár a hitelezői követelés kielégítetlenül maradása, így annak bekövetkezte, esedékessége fogalmilag nem lehet korábbi, mint a behajthatatlanság megállapítása. Ez ugyan adott esetben korábbi időpont is lehet, mint a társaság megszűnése, a törvény azonban valamennyi esetben a felelősség egyik anyagi jogi előfeltételül szabja a társaság megszűnését. Ezért tehát a társaság megszűnte előtt nem az anyagi jogi igény elévülésének a nyugvásáról van szó, hanem arról, hogy az elévülés még meg sem kezdődött. Ilyen felfogás mellett a felelősségátvitelre alapított igényekre az 1/2007. PJE számú jogegységi határozatban kifejtettek nem irányadóak, hanem az ilyen igények a taggal szemben a társaság megszűnésétől számított ötéves általános elévülési időn belül érvényesíthetőek. (Kivétel a Gt. 54. § (2) bekezdés és Cstv. 63. § (2) bekezdés szerinti konszernjogi felelősség esete, ahol jogvesztő perindítási határidő zárja le az igényérvényesítést.) A felelősségátvitelre alapított igények a megszűnt társaság kötelezettségeiért való felelősség általános szabályához (korlátozott tagi felelősségi formákról lévén szó a Gt. 68. § (3) bekezdéshez) képest speciális tényállások, így a 68. § (1) bekezdés szerinti ötéves jogvesztő határidő itt nem jön figyelembe. A mögöttes felelősség és a felelősségátvitel jogintézményeinek egymáshoz való viszonyát a bírói gyakorlatnak kellene majd tisztáznia, a meglehetősen kisszámú ilyen tárgyú per azonban mindeddig nem adott erre alkalmat.